

LITTERATURNYT

Alexander Scharff: Schleswig. Völkerbrücke und Grenzland. 47 s. (Ferdinand Hirt, Kiel, 1953).

Professor Scharff i Kiel har under ovenstående titel udsendt et foredrag, som han bl. a. holdt på den dansk-tyske bogudstilling i Flensborg i november 1952. Foredraget gennemgår Sønderjyllands historie fra de ældste tider indtil 1920 i den form, at forfatteren fremdrager udviklingslinier i hertugdømmet, som er fælleseuropæiske i den forstand, at han kan påpege, hvordan der til enhver tid er foreteelser ude i Europa svarende til de sønderjyske, og hvor hertugdømmet således enten fra Tyskland formidler de europæiske strømninger til det danske monarki eller også i sig selv er et vidnesbyrd om noget fælleseuropæisk (Köllerpolitikken jævnføres med tilsvarende foreteelser i Mellem-europa). Noget egentlig nyt er der ikke tale om, men oversigten er god. Foredraget slutter med nogle bemærkninger om nødvendigheden af en fredelig vekselvirkning mellem dansk og tysk.

Vagn Dybdahl.

I. P. Trap: Danmark. 5. udgave. Frederiksborg amt. 296 s. (Gad, 1953).

Under redaktion af redaktør Povl Engelstoft og professorerne Niels Nielsen og Peter Skautrup er begyndt en ny udgave af Traps uvurderlige håndbog. Den »gamle« Trap fra 1920'erne er det efterhånden noget vanskeligt at finde frem til, selv om den antikvariske pris er meget rimelig (omkring 175 kr.), dertil er den unægtelig ikke så lidt forældet i oplysningerne både om fortid og nutid; der er således al mulig grund til at ønske den nye udgave velkommen. Økonomisk kan det jo nok veje tungt at skulle udskifte de to værker, hvert bind i den nye udgave (hver med 3 amter) vil koste omkring 100 kr. Værket udsendes også i amtsbind (36 kr.), og det er det første af disse, som nu foreligger og straks demonstrerer, at den måske noget afskrækkende pris for hele værket i virkeligheden, når der henses til udstyr, er overordentlig billig set ud fra vore dages prisniveau. Dette indtryk bestyrkes, når man vender sig til indholdet.

Hovedindholdet i bogen er naturligvis uændret, men med en ajourføring af de givne oplysninger. Amtsledningen er fyldigere end tidligere, navnlig er der et betydeligt kulturgeografisk afsnit og en oversigt over amtets repræsentation på rigsdagen ned gennem det forløbne århundrede. De enkelte artikler om bygninger, om gårde og byernes historie er adskilligt mere levende formet end før, de er virkelig blevet læsestof uden at miste kendsgerningerne (er det, fordi de er blevet signerede?). Billederne i teksten er, så vidt en sammenligning viser, ganske nye og ikke så lidt bedre end i 4. udgave, medens sognekortene derimod vedvarende er meget små og vanskelige at læse, har vist heller ingen målestok. Der kunne siges meget mere godt om dette værk, men der skal også være plads til ønsker og en lille smule forundring over den ellers så rutinerede redaktions tilrettelægning af stoffet.

Amtsledningen bringer som nævnt en oversigt over amtets rigsdagsmænd, men det havde været meget ønskeligt, om dette afsnit var blevet udvidet med et rids af det politiske livs udvikling mundende ud i en almindelig

karakteristik af amtet i politisk henseende; en sådan ville sikkert være lige så eftertragtet af læserne som »Det rindende vands formpræg« (i øvrigt ikke uinteressant). I sammenhæng hermed havde det heller ikke været uden betydning, om de forskellige avisers partifarve og oplagstal var medtaget, når bladene alligevel nævnes.

For hver by nævnes større og ældre erhvervsvirksomheder, vel at mærke inden for industrien. Det ville ikke være urimeligt, om tilsvarende skete for handelens vedkommende; det turde også være lige så interessant at få med, hvilke gamle handelshuse, der er, som at få at vide, at Helsingør har en kajakklub (hvorfor nævnes ikke den sikkert mere kendte fodboldklub?).

Afsnittet om kendte mænd født i byen eller sognet er meget fyldigt, det manglede vist i 4. udgave. Det er et noget delikat stof, hvorfor er f. eks. politikeren N. P. Kirck ikke med under Helsingør, men derimod forfatteren Chr. Reiserer (der i øvrigt hed Charles til fornavn)?

Endelig er det ikke let at orientere sig i byskildringerne. For læseren ville det være en stor hjælp, om man stadig fulgte et fast skema med rubrikoverskrifter. Man ville da også kunne have undgået forskellige inkonsekvenser. Skal man se efter biblioteksforholdene i en by, vil man vel søge dem i nærheden af skolerne, der finder man dem også, undtagen i Helsingør, hvor centralbiblioteket omtales under karmeliterhuset; dets personale nævnes dog ikke, det gør det derimod i Hillerød. I Hillerød har de også en aut. vejerbod, mon ikke der skulle være en også i Helsingør? I Hillerød får man først et afsnit om rådhuset med byrådssalen, derefter et afsnit om dommerkontoret i bankens bygning, hvorefter følger oplysninger om byrådssalens malerier. I Hillerød har de også et apotek, nævnt i forbindelse med lægekredsen, i Helsingør nævnes et apotek under gamle huse. Helsingør har til gengæld to handelsforeninger og andre foreninger, medens sådanne ikke omtales i Hillerød. Atter til gengæld har Hillerød en øvrighed, det er byrådet (!), medens Helsingør slet og ret har et byråd. Det havde i øvrigt næppe været nødvendigt ved hvert byråd at anføre, at den folkevalgte horgmester er formand, navnlig når man under omtalen af amtsrådet ikke nævner amtmanden, hvis bopæl derfor heller ikke — modsat amtslægens — nævnes.

En omtale som denne skal ikke udvikle sig til idel konstatering af inkonsekvenser, som også kan træffes i det små (f. eks. statistikkerne fra de enkelte jernbanestationer), og ovenstående har da også mere tjent til at påpege, hvilket overordentlig rigt detailstof, der her er bragt sammen og gjort lettilgængeligt, på samme tid som store artikler gør bogen til et underholdende og fornøjeligt værk. I forhold til mængden er inkonsekvenserne og fejlene små, og at de er der trods erfaring og sagkundskab tjener kun til at vise, hvilket arbejde, der ligger bag, et arbejde vi alle må være taknemmelige for.

Vagn Dybdahl.

Danmark før og nu. Østjylland. Redigeret af Johannes Brøndsted under medvirken af Svend Aakjær og Jens Sølvsten. 424 s. (Hassing, 1953).

Af det nye topografiske værk »Danmark før og nu«, hvis 1. bind blev omtalt i sidste hæfte af Jyske Samlinger (side 246), er nu udsendt 2. bind, der under titlen Østjylland behandler Randers, Århus, Skanderborg og Vejle amter. I opbygning og udstyr er fulgt principperne fra første bind: efter et kapitel om naturen følger Svend Aakjærs afsnit om den gejstlige og verdslige inddeling, samme forfatter har som i første bind yderligere et solidt afsnit